

Argumentētās esejas uzbūve un vērtēšanas kritēriji vēsturē

Darba uzbūve, noformējums, ieteikumi, atsauces un vērtēšanas kritēriji

Pāvels Jurs

Rekomendācijas izstrādātas balstoties tai skaitā uz:

- argumentētās esejas vērtēšanas kritērijiem vēsturē (Izglītības satura un eksaminācijas centrs, 2009) pieejams:
http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/dokumenti/metmat/vesture_met_mat.pdf
- vadlīnijas skolēnu zinātniskās pētniecības darbu izstrādei un vērtēšanai (Valsts izglītības satura centrs, 2017) pieejams:
http://visc.gov.lv/visc/projekti/dokumenti/esf_8321/20170904_zpd_vadlinijas.pdf

Darba uzbūve:

- ievads (*līdz 1 lpp.*) – tiek aktualizēta pētāmā problēma vai analizētā vēsturiskā parādība/sabiedriskie procesi;
- iztirzājums (*līdz 2 lpp.*) – argumentos balstīta dažādu avotu analīze, kur detalizētāk tiek aprakstīts izvēlētais temats;
- nobeigums (*līdz 1 lpp.*) – secinājumi, kuri ir strukturēti (1.secinājums, 2.secinājums, 3.secinājums utt.) un atspoguļo darba autora izpratni par aplūkotiem jautājumiem;
- izmantotas literatūras sarakstu (*pēc situācijas*) – izmantoto avotu saraksts tiek kārtots alfabēta secībā, to numurējot.
- Literatūras sarakstā iekļauj visus darbā pieminētos pētījumus vai avotus un tikai tos. Tiem jābūt sakārtotiem alfabēta secībā, numurētiem un jāsaturs precīza bibliogrāfiska norāde tā, lai katra literatūras saraksta vienība būtu nepārprotami identificējama un atrodama. Jānorāda autors (-i), publicēšanas gads, darba nosaukums, publicēšanas vieta, izdevējs. Piemēram:
Jurs, P. (2017). *Jauniešu pilsoniskā attieksme*. Rīga: RaKa

Noformējums

Lapas formāts – A4 (210 × 297 mm), lapas (fona) krāsa – balta. Teksta attālums no visām četrām lapas malām – 2,5 cm. Lappuses jānumurē. Rindstarpas intervāls – 1.5; fonts – Times New Roman; burtu lielums tekstam – 12; virsrakstiem – 14 vai 16 (Bold / Treknraksts); burtu krāsa – melna.

Vēl dažas noderīgas lietas:

1. Izvairīties no vispārinājumiem, piemēram, kā jau mēs visi zinām... u.tml.
2. Nav ieteicams esejā uzdot retoriskus jautājumus un vēl trakāk uz tiem neatbildēt, piemēram, kādai vajadzētu būt skolai... u.tml.
3. Eseja nav referāts.
4. Atceraties, ka plaģiāts un interneta „copy – paste” darbs tiks anulēts!
5. Korekti ir jānoformē atsauces un izmantotā literatūra (skat.zemāk).
6. Ieteicams izvairīties no tādas formas lietošana, kā, piemēram, darba autors uzskata u.tml., tā vietā labāk izmantot divdabja formu: tiek uzskatīts, ka vai arī jāatzīmē/domājams, ka u. tml.
7. Jāizvairās no liekvārdības.
8. Atceries, ka citu autoru viedokļi ir kā argumenti Tava viedokļa formulēšanai.
9. Ja ir neskaidrības un jautājumi – droši vērsies pie skolotāja.
10. Sāciet darbu pildīt savlaicīgi un ievērojiet izstrādātos ieteikumus darba noformēšanai.

Tekstā, Jums parādīsies sekojoša atsauce iekavās aiz teksta, kuru izmantojāt.

Iekavās jānorāda autora uzvārds, izdošanas gads un lapaspuse/es, kuras esat izmantojāt), bet pašu izmantoto tekstu, lūdzu, ievietojiet pēdiņās!

Piemēram... „Personības rosinošie spēki ir instinkti, kuri lielā mērā vada uzvedību. Instinktīvās dziņas ir saistītas ar ķermeņa vajadzībām, kuras motivē cilvēku gūt apmierinājumu tā, lai ķermeņa procesi varētu atgriezties iepriekšēja līdzsvara vai homeostāzes stāvoklī (..) katrai personai piemīt instinktīvie rosinātāji, kuri nodrošina dzīves (dzīvības) saglabāšanu”. (Karpova, 1998, 35)

Izmantotā literatūrā (atsevišķā lapā darba beigās)

Karpova, Ā. (1998). *Personība. Teorijas un to radītāji*. Rīga: Zvaigzne ABC.

Ja tiek izmantots interneta resurss ir jānorāda aktīvā saite uz resursu!

Vērtēšanas pamatkritēriji

- Laikā nodots darbs
- Noformējums
- Valoda
- Avotu daudzveidība
- Argumentācija

Vērtēšanas kritēriju izklāsts (maksimālais punktu skaits – 15 punkti)

Saturs (darba struktūra, izklāsta secīgums)

Punkti	Vērtēšanas kritēriji
0	Teksts ir pārāk īss, tādējādi neatklājot izvēlēto tematu. Saturs neatbilst tematam. Pareizrakstības kļūdas neļauj uztvert saturu.
1	Saturs izklāstīts haotiski, viedoklis nav pamatots. Daudz pareizrakstības kļūdu, taču teksta jēga ir nojaušama. Teksts ir pārāk vispārīgs un nekonkrēts. Ir pārkāpti tolerances principi.
2	Saturs izklāstīts secīgi, taču atsevišķas daļas izstrādātas pavirši, ievada daļa neprecīza, secinājumi ir vispārīgi, nekonkrēti. Ievēroti pareizrakstības likumi, taču ir dažas neuzmanības vai pārrakstīšanās kļūdas.
3	Saturs strukturēts: tekstam ir ievads, iztirzājums un secinājumi. Secinājumi saistīti ar tekstu. Ievērotas pareizrakstības normas.

Teorija (vēstures procesa cēloņsakarības, kopsakarības)

Punkti	Vērtēšanas kritēriji
0	Nav izpratnes par kopsakarībām, cēloņsakarībām.
1	Vēstures teorētiskās zināšanas ir nojaušamas.
2	Ir vispārīga izpratne par vēstures procesa cēloņiem, sekām, tomēr viedoklis nav pamatots ar vēstures teorētisku izpratni.
3	Ir izpratne par vēstures procesa cēloņiem, sekām, kopsakarībām.

Fakti (atbilstoši tematam)

Punkti	Vērtēšanas kritēriji
0	Vēstures faktu nav vai vēstures fakti neattiecas uz tematu.
1	Fakti ir minēti, taču tie ir neprecīzi vai kļūdaini. Piemēram, 1814. gads attiecināts uz 18. gadsimtu. Fakti uz tematu attiecas nosacīti, aptuveni.
2	Faktu lietošanā ir neprecizitātes, pārrakstīšanās, notikumu laiks minēts aptuveni, aprakstoši. Piemēram, rakstot par būtiskiem 20. gadsimta notikumiem, norādīts tikai gadsimts. Teksts ir faktu uzskaitījums, tie nav izmantoti argumentācijai.
3	Fakti ir precīzi: minēti gada skaitļi, gadsimti, vieta. Fakti izmantoti, lai pamatotu savu viedokli. Lietoti tematam būtiski, nozīmīgi fakti. Faktu daudzums ir pietiekams temata atklāšanai.

Jēdzieni (atbilstoši tematam)

Punkti	Vērtēšanas kritēriji
0	Vēstures jēdzieni nav lietoti.
1	Lietoti daži vēstures jēdzieni, ir neprecizitātes to lietošanā.
2	Vēstures jēdzienlietošanā ir neprecizitātes, to lietošana ir nepietiekama, ir dažas kļūdas, taču teksta ievirzi tas būtiski neietekmē.
3	Vēstures jēdzieni lietoti precīzi, latviskojumi ir adekvāti. Ir lietoti tematam raksturīgi vēstures jēdzieni.

Avotu daudzveidība

Punkti	Vērtēšanas kritēriji
0	Darbs nesatur avotus
1	Darbs satur tikai vienu avotu – mācību grāmata
2	Darbs satur līdz 3 atbilstošiem avotiem
3	Darbs satur daudzveidīgu avotu klāstu atbilstoši izvēlētam tematam